

Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS DOM (andra avdelningen)

den 4 maj 2017*

”Begäran om förhandsavgörande — Civilrättsligt samarbete — Förordning (EG) nr 44/2001 — Artikel 27 — Litispendens — Den domstol vid vilken talan först väckts — Artikel 30 led 1 — Begreppet stämningsansökan eller motsvarande handling — Begäran om sakkunnigutlåtande för att före en eventuell rättsprocess bevara eller fastställa bevisning för faktiska omständigheter som kan läggas till grund för en senare talan”

I mål C-29/16,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF, framställd av Landgericht Stralsund (Regionaldomstolen i Stralsund, Tyskland) genom beslut av den 8 januari 2016, som inkom till domstolen den 18 januari 2016, i målet

HanseYachts AG

mot

Port D’Hiver Yachting SARL,

Société Maritime Côte D’Azur,

Compagnie Generali IARD SA,

meddelar

DOMSTOLEN (andra avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden M. Ilešič samt domarna A. Prechal, A. Rosas, C. Toader (referent) och E. Jarašiūnas,

generaladvokat: H. Saugmandsgaard Øe,

justitiesekreterare: A. Calot Escobar,

efter det skriftliga förfarandet,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

— HanseYachts AG, genom O. Hecht, Rechtsanwalt,

— Port D’Hiver Yachting SARL, genom J. Bauerreis, Rechtsanwalt,

* Rättegångsspråk: tyska.

- Société Maritime Côte D’Azur, genom A. Fischer, Rechtsanwältin,
 - Compagnie Generali IARD SA, genom C. Tendil, styrelseordförande, biträdd av J. Laborde, Rechtsanwalt,
 - Europeiska kommissionen, genom M. Heller och M. Wilderspin, båda i egenskap av ombud,
- och efter att den 26 januari 2017 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,
följande

Dom

- 1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av artikel 30 led 1 i rådets förordning (EG) nr 44/2001 av den 22 december 2000 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område (EGT L 12, 2001, s. 1).
- 2 Begäran har framställts i ett mål mellan å ena sidan HanseYachts AG och å andra sidan Port D’Hiver Yachting SARL, Société Maritime Côte d’Azur (nedan kallat SMCA) och Compagnie Generali IARD SA (nedan kallat Generali IARD) angående en negativ fastställsetalan om att HanseYachts inte ansvarar för den skada som SMCA gör gällande.

Tillämpliga bestämmelser

Unionsrätt

- 3 Skäl 15 i förordning nr 44/2001 har följande lydelse:

”För att rättskipningen skall fungera väl, måste man minimera möjligheten för samtidiga förfaranden och se till att oförenliga domar inte meddelas i två medlemsstater. Det måste finnas klara och effektiva regler för att avgöra frågor om litispens och mål som har samband med varandra och för att undanröja problem som härrör från nationella skillnader när det gäller att fastställa vid vilken tidpunkt talan väckts. Den tidpunkten bör ges en autonom definition i denna förordning.”

- 4 Kapitel II i förordningen, med rubriken ”Domstols behörighet”, har ett avsnitt 2, som har rubriken ”Särskilda behörighetsregler”. Det avsnittet innefattar bland annat artikel 5 i förordningen, som föreskriver följande:

”Talan mot den som har hemvist i en medlemsstat kan väckas i en annan medlemsstat

- 1) a) om talan avser avtal, vid domstolen i uppfyllelseorten för den förpliktelse som talan avser;
b) i denna bestämmelse, och såvida inte annat avtalats, avses med uppfyllelseorten för den förpliktelse som talan avser
 - vid försäljning av varor, den ort i en medlemsstat dit enligt avtalet varorna har eller skulle ha levererats,
 - ...

...

3) om talan avser skadestånd utanför avtalsförhållanden, vid domstolen i den ort där skadan inträffade eller kan inträffa,

...”

5 Avsnitt 7, som har rubriken ”Avtal om domstols behörighet”, i kapitel II i förordning nr 44/2001 innefattar bland annat artikel 23. Artikel 23.1 stadgar följande:

”Om parterna har träffat avtal om att en domstol eller domstolarna i en medlemsstat skall vara behöriga att avgöra en redan uppkommen tvist eller framtida tvister i anledning av ett bestämt rättsförhållande, och minst en av parterna har hemvist i en medlemsstat, skall endast den domstolen eller domstolarna i den medlemsstaten ha behörighet. En sådan behörighet skall vara exklusiv om parterna inte har träffat avtal om annat. ...”

6 Avsnitt 9 i kapitel II i förordningen har rubriken ”Litispensens och mål som har samband med varandra” och innehåller artiklarna 27–30. I artikel 27 föreskrivs följande:

”1. Om talan väcks vid domstolar i olika medlemsstater rörande samma sak och målen gäller samma parter, skall varje domstol utom den vid vilken talan först väckts självmant låta handläggningen av målet vila till dess att det har fastställts att den domstol vid vilken talan först väckts är behörig.

2. När det har fastställts att den domstol vid vilken talan först väckts är behörig, skall övriga domstolar självmant avvisa talan till förmån för den domstolen.”

7 I artikel 30 i förordningen stadgas följande:

”I detta avsnitt skall talan anses ha väckts vid en domstol

1) när stämningsansökan eller motsvarande handling har ingivits till domstolen, förutsatt att käranden sedan inte har underlåtit att vidta de mått och steg som han var skyldig att vidta för att få delgivningen av svaranden verkställd, eller

...”

Fransk rätt

8 Code de procédure civile (civilprocesslagen) innehåller, i del I, en avdelning VII, med rubriken ”Domstols bevishantering”. Underavdelning II däri, med rubriken ”Utredningsåtgärder”, innefattar artikel 145, som föreskriver följande:

”Om det föreligger berättigade skäl att före en eventuell process bevara eller fastställa bevisning om de faktiska omständigheter som kan vara avgörande för tvistens lösning, kan rätten besluta om sådana utredningsåtgärder som är lagligt tillåtna, på ansökan av en berörd person, antingen direkt eller efter det att motparten beretts tillfälle att yttra sig.”

Målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågan

9 Det framgår av begäran om förhandsavgörande och av de handlingar som getts in till domstolen att HanseYachts, ett bolag etablerat i Greifswald (Tyskland), ägnar sig åt konstruktion och försäljning av motorbåtar och segelbåtar. Port D’Hiver Yachting är ett bolag som bedriver handel med båtar och har sitt säte i Frankrike.

- 10 Genom avtal av den 14 april 2010 sålde HanseYachts en motorbåt av modellen Fjord 40 Cruiser till Port D'Hiver Yachting. Båten överlämnades till Port D'Hiver Yachting den 18 maj 2010 i Greifswald, som ligger i domkretsen för Landgericht Stralsund (Regionaldomstolen i Stralsund). Den transporterades därefter till Frankrike och såldes den 30 april 2010 vidare till SMCA, ett bolag etablerad i den staten.
- 11 Den 1 augusti 2011 ingick HanseYachts och Port D'Hiver Yachting ett distributionsavtal som innehöll en prorogationsklausul som pekade ut domstolarna i Greifswald som behöriga och tysk rätt som tillämplig materiell rätt. Enligt artikel 22 i avtalet ersatte detta alla tidigare skriftliga eller muntliga överenskommelser mellan parterna.
- 12 Efter det att båten i augusti 2011 drabbats av motorhaveri, begärde SMCA, genom ansökan som delgavs Port D'Hiver Yachting den 22 september 2011, med stöd av artikel 145 i civilprocesslagen att Tribunal de commerce de Marseille (Handelsdomstolen i Marseille, Frankrike) skulle förordna en sakkunnig att uppta bevisning före en eventuell rättsprocess i sak. Yrkandet riktades även mot Volvo Trucks France SAS, i egenskap av tillverkare av motorn. Generali IARD intervenerade år 2012 i förfarandet, i egenskap av försäkringsgivare till Port D'Hiver Yachting. År 2013 kom även HanseYachts att delta i förfarandet, i egenskap av tillverkare av båten.
- 13 Den sakkunnige som Tribunal de commerce de Marseille (Handelsdomstolen i Marseille) utsett lämnade sitt utlåtande den 18 september 2014.
- 14 Den 15 januari 2015 väckte SMCA talan mot Port D'Hiver Yachting, Volvo Trucks France och HanseYachts vid Tribunal de commerce de Toulon (Handelsdomstolen i Toulon, Frankrike) om ersättning för den skada som bolaget påstod sig ha lidit samt ersättning för kostnaderna för sakkunnigutlåtandet. Talan mot HanseYachts grundade sig på tillverkarens garanti för dolda fel.
- 15 Innan talan väcktes vid Tribunal de commerce de Toulon (Handelsdomstolen i Toulon), men efter det att en begäran om bevisupptagning till framtida säkerhet hade ingetts till Tribunal de commerce de Marseille (Handelsdomstolen i Marseille) väckte HanseYachts, den 21 november 2014, en negativ fastställsetalan vid Landgericht Stralsund (Regionaldomstolen i Stralsund) och yrkade att rätten skulle fastställa att Port D'Hiver Yachting, SMCA och Generali IARD inte hade någon fordran mot HanseYacht avseende båten i fråga.
- 16 Svarandena i det nationella målet gjorde en invändning om rättegångshinder i form av litispensens, med stöd av artikel 27 i förordning nr 44/2001. Den hänskjutande domstolen frågar sig, med tanke på innehållet i artikel 30 i samma förordning, om det är så, att den inte är den domstol vid vilken talan först väckts och att den därför är skyldig att låta målet vila tills det är fastställt att Tribunal de commerce de Toulon (Handelsdomstolen i Toulon) – som i det fallet anses vara den domstol vid vilken talan först väckts – är internationellt behörig, eller om det tvärtom är så, att den hänskjutande domstolen visst anses vara den domstol vid vilken talan först väckts och den därmed kan pröva talan i sak. Den bedömer att detta beror på om den handling som inledde förfarandet för bevisupptagning vid Tribunal de commerce de Marseille (Handelsdomstolen i Marseille) är en "stämningsansökan eller motsvarande handling" i den mening som avses i artikel 30 led 1 i förordning (EG) nr 44/2001 eller om den definitionen bara passar in på den handling genom vilken talan väcktes vid domstolen i Toulon.
- 17 Den hänskjutande domstolen anser att förutsättningarna för att tillämpa artikel 27.1 i förordning nr 44/2001 är uppfyllda, eftersom talan vid Tribunal de commerce de Toulon (Handelsdomstolen i Toulon) och talan vid den hänskjutande domstolen gäller samma parter och rör samma sak. Den har noterat att det av EU-domstolens praxis, bland annat av domen av den 25 oktober 2012, Folien Fischer och Fofitec (C-133/11, EU:C:2012:664, punkt 42 och följande punkter), och av domen av den

19 december 2013, Nipponkoa Insurance (C-452/12, EU:C:2013:858, punkt 41 och följande punkter), framgår att den omständigheten att talan vid den hänskjutande domstolen är en negativ fastställsetalan inte hindrar att det kan föreligga litispendens.

- 18 Enligt den hänskjutande domstolen utgör en begäran om ett sakkunnigutlåtande angående bevisning före en process i sak, i enlighet med fransk rätt, och den talan i sak som sedan följer en enda materiell enhet. Väckande av talan i sak är ett led i en kontinuerlig tvistlösningsprocess mellan parterna. Den hänskjutande domstolen anser därför att talan först väcktes vid fransk domstol i en tvist mellan samma parter och rörande samma sak som målet vid denna.
- 19 Lydelsen av artikel 30 i förordning nr 44/2001, enligt vilken talan anses ha väckts vid en domstol inte bara genom ingivande av en "stämningensansökan" utan även av en "motsvarande handling" motiverar enligt den hänskjutande domstolen att den bestämmelsen ges en vid tolkning, så att en begäran om ett fristående bevisupptagningsförfarande, såsom det enligt artikel 145 i civilprocesslagen, kan betraktas som en handling motsvarande en stämningensansökan.
- 20 Mot denna bakgrund beslutade Landgericht Stralsund (Regionaldomstolen i Stralsund) att vilandeförklara målet och ställa följande fråga till EU-domstolen:

"För det fall att det i en medlemsstats processrätt föreskrivs ett förfarande för fristående bevisupptagning, i vilket domstolen begär in ett sakkunnigutlåtande (i det aktuella fallet *expertise judiciaire* enligt fransk rätt), och när en sådan fristående bevisupptagning genomförs i denna medlemsstat och en talan rörande sakfrågan därefter väcks i samma medlemsstat på grundval av resultatet av denna bevisupptagning:

Utgör då redan den handling genom vilken bevisupptagningen utom huvudförhandling inletts en 'stämningensansökan eller motsvarande handling' i den mening som avses i artikel 30 led 1 i förordning (EG) nr 44/2001, eller ska endast den handling genom vilken talan väcktes i sak anses utgöra en 'stämningensansökan eller motsvarande handling'?"

Prövning av tolkningsfrågan

- 21 Den hänskjutande domstolen har ställt sin fråga för att få klarhet i huruvida artiklarna 27.1 och 30 led 1 i förordning nr 44/2001 ska tolkas så att, vid litispendens, den tidpunkt då ett förfarande inletts i syfte att få till stånd ett beslut om en utredningsåtgärd före en eventuell rättsprocess ska anses utgöra den tidpunkt då talan väckts, i den mening som avses i nämnda artikel 30 led 1, vid en domstol i samma medlemsstat där talan sedermera väckts i sak på grundval av denna åtgärd.
- 22 Domstolen konstaterar inledningsvis att förordning nr 44/2001 har upphävts genom Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1215/2012 av den 12 december 2012 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område (EUT L 351, 2012, s. 1). Sistnämnda förordning är dock, enligt dess artikel 81, tillämplig först från och med den 10 januari 2015. Begäran om förhandsavgörande, som rör en talan som väcktes av HanseYachts den 21 november 2014, ska följaktligen prövas utifrån förordning nr 44/2001.
- 23 Domstolen konstaterar vidare att ingen fråga ställts om internationell behörighet för den hänskjutande domstolen och för Tribunal de commerce de Toulon (Handelsdomstolen i Toulon), fastän den hänskjutande domstolen lämnat preciseringar i detta avseende. Även om HanseYachts tycks ha hävdats att tysk domstol har exklusiv internationell behörighet enligt artikel 23 i förordning nr 44/2001, grundar den hänskjutande domstolen sin påstådda internationella behörighet på artikel 5 led 1 i förordning nr 44/2001 och anser att ingen exklusiv behörighet för tysk domstol hindrar den talan som väckts vid domstolen i Toulon. Den franska domstolen grundar i sin tur sin behörighet på artikel 5 led 3 i nämnda förordning.

- 24 Enligt fast rättspraxis ankommer det uteslutande på den nationella domstolen, vid vilken målet anhängiggjorts och vilken har ansvaret för det rättsliga avgörandet, att mot bakgrund av de särskilda omständigheterna i målet bedöma såväl om ett förhandsavgörande är nödvändigt för att döma i saken som relevansen av de frågor som ställs till EU-domstolen (dom av den 27 februari 2014, *Cartier parfums-lunettes och Axa Corporate Solutions assurances*, C-1/13, EU:C:2014:109, punkt 25 och där angiven rättspraxis). Domstolen kommer således att besvara den hänskjutna frågan utan att uttala sig om den hänskjutande domstolens internationella behörighet.
- 25 Avsnitt 9 i kapitel II i förordning nr 44/2001 har rubriken ”Litispændens och mål som har samband med varandra” och består av artiklarna 27–30 i förordningen. Det avsnittet har till syfte att – för att tillgodose intresset av god rättskipning i unionen – minimera risken för parallella förfaranden vid olika medlemsstaters domstolar och att hindra att motstridiga avgöranden meddelas.
- 26 Av lydelsen av artikel 27.1 i förordning nr 44/2001 framgår att litispændens föreligger så snart ansökningar rörande samma sak och samma parter har getts in vid domstolar i olika medlemsstater.
- 27 Den hänskjutande domstolen anser att litispændens föreligger mellan det mål som är anhängigt där och målet vid Tribunal de commerce de Toulon (Handelsdomstolen i Toulon). Den har påpekat att den endast är skyldig att vilandeförklara målet, i egenskap av annan domstol än den vid vilken talan först väckts, om talan i sak som väckts vid domstolen i Toulon ska anses ha inletts redan när förfarandet för bevisupptagning inleddes vid Tribunal de commerce de Marseille (Handelsdomstolen i Marseille).
- 28 EU-domstolen vill inledningsvis erinra om att den mekanism för att lösa situationer med litispændens som föreskrivs i artikel 27 i förordning nr 44/2001 är objektiv och automatisk och bygger på i vilken kronologisk ordning talan har väckts vid de berörda domstolarna (se, för ett liknande resonemang, dom av den 22 oktober 2015, *Aannemingsbedrijf Aertssen och Aertssen Terrassements*, C-523/14, EU:C:2015:722, punkt 48 och där angiven rättspraxis).
- 29 Artikel 30 i förordningen ger en enhetlig och självständig definition av den tidpunkt vid vilken talan ska anses ha väckts vid en domstol vad gäller tillämpningen av avsnitt 9 i kapitel II i förordningen, särskilt artikel 27 om litispændens (dom av den 22 oktober 2015, *Aannemingsbedrijf Aertssen och Aertssen Terrassements*, C-523/14, EU:C:2015:722, punkt 57). Enligt artikel 30 led 1 i förordningen, som den hänskjutande domstolen har begärt att EU-domstolen ska tolka, ska talan anses ha väckts vid en domstol när stämningsansökan eller motsvarande handling har getts in till domstolen, förutsatt att käranden sedan inte har underlåtit att vidta de mått och steg som denne var skyldig att vidta för att få delgivningen av svaranden verkställd.
- 30 Vad gäller syftena med denna bestämmelse, anger skäl 15 i förordning nr 44/2001 att den bland annat avser att undanröja problem som härrör från nationella skillnader när det gäller att fastställa vid vilken tidpunkt talan har väckts. Den tidpunkten bör därför ges en autonom definition. Som generaladvokaten har påpekat i punkt 67 i sitt förslag till avgörande, framgår det av förarbetena till förordningen, bland annat förslaget till rådets förordning (EG) om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område (KOM(1999) 348 slutlig), att artikel 30 syftar till att minska osäkerheten till följd av de stora skillnader som förelåg mellan medlemsstaternas lagstiftningar beträffande tidpunkten för när talan anses ha väckts vid en domstol. Därför infördes en materiell bestämmelse för att på ett enkelt och enhetligt sätt fastställa den tidpunkten.
- 31 I förevarande fall framgår det av artikel 145 i civilprocesslagen att rätten, enligt fransk rätt, om det föreligger berättigade skäl att före en eventuell process bevara eller fastställa bevisning om de faktiska omständigheter som kan vara avgörande för tvistens lösning, kan besluta om sådana utredningsåtgärder som är lagligt tillåtna, på ansökan av en berörd person, antingen direkt eller efter det att motparten beretts tillfälle att yttra sig. En sådan åtgärd är ett sakkunnigutlåtande.

- 32 I denna bestämmelse anges uttryckligen att den berörda begäran om utredningsåtgärder ska ges in "före en eventuell process". Den franska regeringen har i sina svar på de frågor som EU-domstolen ställt som åtgärder för processledning enligt artikel 61.1 i domstolens rättegångsregler framfört, för det första, att lydelsen av artikel 145 i civilprocesslagen ger uttryck för att de utredningsåtgärder som beslutas på grundval av den bestämmelsen är fristående från förfarandet i sak mellan samma parter, eftersom dessa åtgärder ska begäras "före en eventuell process". Vidare är, enligt den franska regeringen, en begäran enligt nämnda artikel 145 föremål för ett separat förfarande i förhållande till en eventuellt förfarande i sak. Slutligen har denna regering betonat att den domstol som mottar en begäran enligt artikel 145 i civilprocesslagen har avslutat sin handläggning av ärendet när den har beslutat om den begärda utredningsåtgärden.
- 33 Av tolkningen av artikel 145 i civilprocesslagen, enligt den franska regeringens redogörelse, följer att även om det förvisso kan finnas en koppling mellan den domstol som har mottagit en begäran enligt den bestämmelsen och den domstol som är behörig att i sak pröva det mål med avseende på vilket utredningsåtgärden har begärts, är ett sådant förfarande för bevisupptagning likväl fristående i förhållande till den process i sak som kan komma att inledas längre fram.
- 34 Det ska dock påpekas att det ankommer på den nationella domstolen att bekräfta den tolkningen, eftersom EU-domstolen enligt fast rättspraxis inte är behörig att tolka en medlemsstats nationella rätt (se, bland annat, dom av den 13 december 2012, *Caves Krier Frères*, C-379/11, EU:C:2012:798, punkt 35 och där angiven rättspraxis).
- 35 Sett till denna fristående karaktär och till det tydliga uppehållet mellan förfarandet för bevisupptagning å ena sidan och det eventuella förfarandet i sak å andra sidan, kan begreppet "motsvarande handling" till en stämningsansökan i artikel 30 led 1 i förordning nr 44/2001 inte tolkas så, att den handling som inleder förfarandet för bevisupptagning också ska anses ha inlett förfarandet i sak, när det gäller att bedöma frågan om litispensens och att fastställa vid vilken domstol talan först väcktes i den mening som avses i artikel 27.1 i förordningen. Den tolkningen skulle dessutom inte vara i linje med syftet med artikel 30 led 1, vilket, såsom påpekas i punkt 30 ovan, är att på ett enkelt och enhetligt sätt kunna fastställa vid vilken tidpunkt talan anses ha väckts.
- 36 Mot bakgrund av vad som anförts, ska tolkningsfrågan besvaras på följande sätt. Artiklarna 27.1 och 30 led 1 i förordning nr 44/2001 ska tolkas så, att den tidpunkt då ett förfarande har inletts i syfte att få till stånd ett beslut om en utredningsåtgärd före en eventuell rättsprocess vid litispensens inte kan anses utgöra den tidpunkt då talan väckts, i den mening som avses i nämnda artikel 30 led 1, vid en domstol i samma medlemsstat där talan sedermera väckts i sak på grundval av denna åtgärd.

Rättegångskostnader

- 37 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i det nationella målet utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den hänskjutande domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (andra avdelningen) följande:

Artiklarna 27.1 och 30 led 1 i rådets förordning (EG) nr 44/2001 av den 22 december 2000 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område ska tolkas så, att den tidpunkt då ett förfarande inletts i syfte att få till stånd ett beslut om en utredningsåtgärd före en eventuell rättsprocess vid litispensens inte kan anses utgöra den tidpunkt då talan väckts, i den mening som avses i nämnda artikel 30 led 1, vid en domstol i samma medlemsstat där talan sedermera väckts i sak på grundval av denna åtgärd.

Underskrifter